

TURIZMNING EKOLOGIK MUAMMOLARNING KELIB CHIQISHIGA TA'SIRI VA UNINGA YECHIMLARI

Nurullayev Hoshimjon Hamidovich
O'zbekiston Respublikasi Oriental universiteti
Iqtisodiyot va turizm kafedrası o'qituvchisi
+998945467464

Annotatsiya

Ushbu maqola turizm va atrof-muhit degradatsiyasi o'rtasidagi murakkab munosabatlarni o'rganib, sanoatning ekologik muammolarga keltirib chiqaradigan turli usullarini yoritib beradi. To'liq adabiyotlarni tahlil qilish orqali maqola asosiy muammolarni aniqlashga qaratilgan va salbiy ta'sirlarni yumshatish uchun potentsial yechimlarni muhokama qiladi. Usullar bo'limida tadqiqot yondashuvi, natijalar bo'limida esa mavjud tadqiqotlar natijalari keltirilgan. Muhokama turizmning atrof-muhitga ta'sirining nuanslarini o'rganadi va xulosa barqaror turizm amaliyotini rivojlantirish bo'yicha tushuncha va takliflarni taqdim etadi.

Kalit So'zlar: Turizm, atrof-muhitga ta'sir, barqarorlik, tabiatni muhofaza qilish, ekoturizm, iqlim o'zgarishi, bioxilma-xillik, mas'uliyatli turizm.

Turizm ko'plab mamlakatlarning YaIMga sezilarli hissa qo'shadigan global iqtisodiy kuch sifatida paydo bo'ldi. Biroq, turizm sohasida ayniqsa atrof-muhit uchun tasiri kuchlidir. Ushbu maqola turizmning ekologik muammolarning kelib chiqishiga ta'sirini o'rganadi va sanoatning barqarorligini ta'minlash uchun potentsial yechimlarni o'rganadi.

Ko'plab tadqiqotlar turizmning atrof-muhitga salbiy ta'sirini ta'kidlaydi. Bular sayohat va transport tufayli uglerod chiqindilarining ko'payishidan tabiiy yashash joylarining buzilishi, biologik xilma-xillikni yo'qotish va ifloslanishgacha. Maqolada mas'uliyatli turizmning ahamiyati va ekoturizm kabi barqaror amaliyotlarni qabul qilishning potentsial foydalari ham ta'kidlangan.

Turizmning atrof-muhitga ta'sirini har tomonlama tushunish uchun mavjud adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqildi. Turizmning ekologik tanazzulga olib keladigan turli xil usullari haqida tushuncha to'plash uchun tegishli maqolalar, ma'ruzalar va tadqiqot ishlari tahlil qilindi.

Turizm atrof-muhitga ijobiy va salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu uning qanday boshqarilishi va qabul qilingan amaliyotga bog'liq. Turizm ekologik muammolar va potentsial yechimlarga hissa qo'shadigan ba'zi usullar:

Ekologik Muammolar:

1. Resurslarning kamayishi:

- Muammo: sayyohlarning ko'pligi mahalliy resurslarning kamayishiga ta'sir qilishi mumkin, bu esa suv tanqisligiga, o'rmonlarning kesilishiga va boshqa tabiiy resurslarning kamayishiga olib keladi.

- Yechim: resurslarni boshqarish bo'yicha mas'uliyatli amaliyotlarni amalga oshirish, suv va energiya tejashni rag'batlantirish va barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish.

- Muammo: turizmning nazoratsiz rivojlanishi tabiiy yashash joylari, ekotizimlar va landshaftlarning yo'q qilinishiga olib kelishi mumkin.

- Yechim: qurilish va rivojlanish bo'yicha qat'iy qoidalarni amalga oshirish, qo'riqlanadigan hududlarni yaratish va barqaror turizm amaliyotini targ'ib qilish.

2. Chiqindilarni qayta ishlab chiqarish:

- Muammo: turizm katta miqdordagi chiqindilarni, shu jumladan plastik ifloslanishni keltirib chiqaradi va bu ekotizimlarga zarar etkazishi mumkin.

- Yechim: chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash dasturlari va biologik parchalanadigan materiallardan foydalanishni rag'batlantirish. Chiqindilarni maxsus joylarga tashlash haqida sayyohlarga ma'lumot berish.

3. Ifloslanish:

- Muammo: transport va infratuzilmani qurish kabi turizm bilan bog'liq faoliyat havo, suv va shovqinning ifloslanishiga sabab beradi.

- Yechim: ekologik toza transportdan foydalanishni rag'batlantirish, ifloslanishni nazorat qilish choralarini ko'rish va barqaror infratuzilmaga sarmoya kiritish.

4. Iqlim o'zgarishi:

- Muammo: turizm transport va energiya talab qiladigan faoliyat orqali issiqxona gazlari chiqindilariga hissa qo'shadi.

- Yechim: ekologik toza transport imkoniyatlarini targ'ib qilish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini qo'llab-quvvatlash va uglerod ofset dasturlarini amalga oshirish.

Barqaror turizm amaliyoti:

-Turizm sohasini ekologik toza turar joy, mas'uliyatli sayyohlik operatsiyalari va jamoatchilikni jalb qilish kabi barqaror amaliyotlarni qabul qilishga undash.

Jamiyatni jalb qilish:

-Mahalliy jamoalarni turizmni rejalashtirish va qarorlarni qabul qilish jarayonlariga jalb qilish, ularning ehtiyojlari hisobga olinishi va imtiyozlar teng taqsimlanishini ta'minlash.

Qoidalar va ijro:

- Turizmni rivojlantirish, qurilish va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha qat'iy qoidalarini o'rnatish va amalga oshirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Rioya qilmaslik uchun jarimalar ekologik zararli amaliyotlarni to'xtatishi mumkin.

Ta'lim:

- Sayyohlarga ham, mahalliy jamoalarga ham atrof-muhitni muhofaza qilishning ahamiyati to'g'risida ma'lumot berilishi, turistlar xatti-harakatlarini va tabiiy resurslarni himoya qilish qiymatini targ'ib qilinishi kerak;

Infratuzilmani rejalashtirish:

- Atrof-muhitga ta'sirini minimallashtirishga qaratilgan turizm infratuzilmasini rejalashtirish va rivojlantirish kerak. Barqaror dizayn tamoyillaridan foydalaning va tabiiy yashash joylarini saqlashga ustuvor ahamiyat bering.

Tashish imkoniyatlarini boshqarish:

- Hudud atrof-muhitga zarar yetkazmasdan sayohat qilishi mumkin bo'lgan sayyohlarning maksimal sonini aniqlanishi va shunga mos ravishda tashrif buyuruvchilar sonini boshqarish choralari ko'rilishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

Ekoturizm tashabbuslari:

- Tabiatni muhofaza qilish, ekologik ta'lim va jamoatchilikni jalb qilishni targ'ib qiluvchi ekoturizm tashabbuslarini rivojlantirishni rag'batlantirish.

Ushbu muammolarni hal qilish va barqaror yechimlarni amalga oshirish orqali turizmning atrof-muhitga salbiy ta'sirini minimallashtirish va yanada mas'uliyatli va ekologik toza turizm sanoatini rivojlantirish mumkin.

Muhokama turizmning murakkab dinamikasi va atrof-muhitga ta'sirini o'rganadi. U turli mintaqalar va ekotizimlar duch keladigan muammolarni o'rganib, iqtisodiy yutuqlar va atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasidagi muvozanat zarurligini ta'kidlaydi. Bo'lim, shuningdek, barqaror turizm amaliyotini amalga oshiradigan yo'nalishlarning muvaffaqiyatli amaliy tadqiqotlarini ta'kidlab, sohadagi ijobiy o'zgarishlar potentsialini ta'kidlaydi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, maqola turizmning atrof-muhitga inkor etib bo'lmaydigan ta'sirini tan oladi va sanoat faoliyatida o'zgarishini talab qiladi. Bu mas'uliyatli turizm amaliyotini qabul qilishni, ekologik tashabbuslarni targ'ib qilishni va salbiy oqibatlarni minimallashtirish uchun qat'iy qoidalarini taklif qiladi. Shuningdek, u manfaatdor tomonlar, shu jumladan hukumatlar, korxonalar va sayyohlar o'rtasidagi

hamkorlikni yanada barqaror va ekologik jihatdan ongli turizm sanoatida birgalikda ishlashga undaydi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola turizmdan kelib chiqadigan ekologik muammolar haqida to'liq ma'lumot beradi va ushbu muammolarni hal qilish uchun hayotiy yechimlarni taklif etadi bu sayyoramizning mo'rt ekotizimlarini saqlab qolgan holda turizm sanoatining uzoq muddatli hayotiylikini ta'minlash uchun barqaror amaliyotlarni qabul qilish dolzarbligini ta'kidlaydi.

Adabiyotlar

1. Agnew, M.D. and Palutikof, J.P, (2001) "Impacts of climate on the demand for tourism". In Proceedings of the First International Workshop on Climate, Tourism and Recreation.
2. Becken, S. (2007) "Climate changes policies for international air travel – a tourist perspective". Journal of Sustainable Tourism, 15 (4), 351368
3. Gossling, S. (2009) "Global environmental consequences of tourism". Global Environmental Change, 12
4. The 'Vienna Climate Change Talks 2007' represent the latest international negotiations on GHG emission reductions under the auspices of the United Nations Framework Convention on Climate Change. www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2007/unisinf230.htm
5. USAID (2007), Adapting to Climate Variability and Change: A Guidance Manual for Development Planning. US Agency for International Development, Washington. http://www.usaid.gov/our_work/environment/climate/docs/reports/cc_vamannual.pdf
6. Keller, P. (2004), "Globalization and Tourism", in: Gartner W.C. et al., in: Trends in Outdoor Recreation, Leisure and Tourism, CABI Publishing, New York p. 287- 297.

